

subjektivně důležitým důvodem pro odročení stání (prodloužení lhůty), nebude lze vždy ušetřiti těžce onemocněvší stranu výtky, že při procesuální bdělosti a rozumně požadovatelné příčinnivosti byla závčas s to, by této překážce čelila vhodným opatřením, a bude možno, že neodročení nebo neprodloužení nebude konec konců míti pro stranu v zápětí vážnou újmu. Necht' se tedy zákonodárce rozhodne pro to neb ono formulování podmínek odročení stání (prodloužení lhůt), v každém případě doporučuje se, by dán byl, byť i snad přesnější a méně ostrou formulací, výraz těm hlediskům, jež staví soudu před oči rak. c. s. a k nimž bylo právě poukázáno.

Názvosloví leteckého práva.

Napsal ANT. HOBZA.

Když se u nás překládaly mírové smlouvy, bylo zvykem mluvíti o letacích přístrojích všeho druhu jako o v z d u c h o l o d í c h (podle francouzského »aéronef« a německého »Luftschiff«). S tím souvisely názvy další: v z d u c h o p l a v b a, v z d u c h o p l a v e c k é l i n i e a j. Toto názvosloví, utvořené bez vědeckého základu pouhým slovním překladem cizích jmen, dostalo se také do oficiálního textu mírových smluv uveřejněných ve Sbírce zákonů a nařízení, protože tehdy nebylo žádného názvosloví lepšího, odbornými kruhy přijatého. Bylo mi však již tehdy jasno, že z nouze přijaté názvosloví toto nevyhovuje duchu české řeči ani potřebám právnické mluvy.

Mezinárodní úmluva letecká z 13. října 1919 přinesla přesné názvy pro jednotlivé druhy letacích přístrojů, pro něž platí z části odchylná právní pravidla. Bylo nutno se závčas rozhodnouti pro přesné názvosloví československé, a to ještě před uveřejněním zmíněné úmluvy, po př. před vydáním čsl. zákona o letectví, aby nenastal zmatek.

Ve svých fakultních přednáškách o leteckém právu rozhodl jsem se pro toto názvosloví:

l e t a d l o = každý letací přístroj bez rozdílu; odtud odvozené názvy: letecké právo, letectví (místo vzduchoplavba), letecká linie, letecká doprava, let (pohyb ve vzduchu v nejširším slova smyslu);

balon = letadlo buď upoutané nebo volné, které užívá plynu lehčího než vzduch a nemá vlastní pohonu;
řiditelná vzducholoď = letadlo, které užívá plynu lehčího než vzduch a nemá vlastní pohonu;
motorové letadlo = každé letadlo těžší než vzduch, které má vlastní pohon (motor) — sem tedy patří všechny aeroplány a hydroplány; odtud odvozený název: bezmotorové letadlo.

To jsou kategorie, které letecká úmluva sama vytvořila. O jiných druzích letadel, na př. o dračích, plachtových letadlech nebo helikopterech nemáme dosud zvláštních právních předpisů. Názvosloví ohledně jakýchkoli nových druhů letadel nebude činiti žádných velkých obtíží, jakmile budou přesně stanoveny názvy pro hlavní kategorie shora zmíněné.

Pro obor právního života největší význam má pojem a název nejširší, poněvadž je nejčastější (užívá se ho všude tam, kde se nemyslí na určitý typ speciální). A tu se mi zdálo, že by bylo neodpustitelnou chybou v době, kdy ještě žádným zákonem není u nás praejudikováno správnému názvosloví, nevyužití měrou co nejširší krásného slova »letadlo«, z něhož tak lehce lze utvořit všechny pro právo potřebné odvozeniny. Slovo toto pochází od základního názvu »let«, který mluva česká vytvořila pro pohyb ve vzduchu na rozdíl od plavby (= pohyb na vodě) a od jízdy, chůze nebo běhu (= pohyb na zemi). Jízdní řád — plavební řád — letecký řád, to jsou výstižné názvy pro normy o třech hlavních způsobech dopravy.

Nemůže být sporu o tom, že »let« je základním označením pro pohyb ve vzduchu. Říká se: pták letí, kámen letí, listí poletuje a p. I o předmětech lehčích než vzduch se spíše říká, že letí než že plovou ve vzduchu. Pokud jde o letací přístroje, je představa »plavby« odůvodněna nejvýše u aparátů lehčích než vzduch a proto je snesitelný název »řiditelná vzducholoď«, ačkoliv slovo vzducholoď je nečeské i nehezké a mohlo by zmizeti vůbec.

Ve svém článku »Letecké právo« v »Času« dne 21. ledna 1923 hleděl jsem širší veřejnost upozorniti na důležitost věci a na nutnost přesného názvosloví leteckého.

Otázka definitivního názvosloví byla na to dne 31. ledna 1923 podrobena důkladnému rozboru ve schůzi Československého právníckého komitétu leteckého, jíž se účastnil také prof. dr. Smetánka jako znalec české řeči. Bylo jednomyslně usneseno, aby názvosloví mnou navržené bylo přijato, a příslušná

ministerstva (zahraničních věcí, národní obrany, veřejných prací, spravedlnosti a vnitra) požádána, aby toto správné názvosloví zavedla v úřední mluvě. Ministerstvo zahr. věcí přijalo nové názvosloví přípisem ze dne 8. února 1923 č. 20698/III./1. a sdělilo, že přikročí neprodleně k revisi českého překladu letecké úmluvy z r. 1919.

Na schůzi poradního sboru Vojenského vzduchoplaveckého studijního ústavu dne 25. června 1923 zvolena byla zvláštní komise pro letecké názvosloví a přijat návrh, aby se ústav na příště jmenoval: Vojenský letecký studijní ústav. Názvoslovná komise konala schůzi dne 30. června 1923 a přijala jednomyslně nové názvosloví. Aby nabyli plné jistoty o správnosti tohoto názvosloví, obrátil se Studijní ústav na všechny fakulty právnické i filosofické a na technické školy se žádostí o posudek. Všechny dožádané vysoké školy se vyslovily ve prospěch nového názvosloví (pražská právnická fakulta jednomyslným usnesením profesorského sboru ze dne 17. října 1923). Na to rozhodlo se zásadně a definitivně ministerstvo národní obrany pro nové názvosloví a zavedlo je ve svém oboru působnosti. Vzduchoplavecké oddělení nazváno leteckým (je zajímavé, že se tak již jednou zvalo, a to hned na začátku) a změněny všechny příslušné názvy a nápisy při všech leteckých formacích.

Mýlil by se, kdo by myslil, že otázka názvosloví tím byla definitivně vyřízena. Ministerstvo veřejných prací, kterému svěřena byla péče o civilní letectví a při němž zřízena byla meziministerská komise k vypracování návrhu československého leteckého zákona, umínilo si setrvatí při starém nesprávném názvosloví a zdržovalo revisi českého překladu letecké úmluvy tím, že vůbec nesvolávalo názvoslovné ankety, jejíž svolání bylo přislíbilo ministerstvu zahraničních věcí. Toto, když urgencye byly bezvýsledny, stanovilo konečnou lhůtu do konce listopadu 1923 pro konání ankety a rozhodlo se pro případ, že k anketě nedojde, provést revisi překladu letecké úmluvy samostatně (přípis právnickému komitétu leteckému ze dne 15. listopadu 1923 čís. 182.999/III.).

Mezitím byla letecká úmluva ratifikována Čsl. republikou a nabyla působnosti pro tento stát dnem 1. ledna 1924. Uveřejněna býti nemohla, protože nebylo dosud dohody o názvosloví. Konečně došla ministerstvu zahr. věcí trpělivost. Jelikož publikace úmluvy bylo třeba v zájmu státu i jeho občanů, rozhodlo se toto ministerstvo provést revisi překladu samostatně na zá-

kladě souhlasných návrhů všech odborných institucí, a tak došlo koncem února t. r. k uveřejnění »Úmluvy o úpravě letectví« ve Sbírce zákonů a nařízení pod čís. 35 ve správném překladu, nebo aspoň se správným názvoslovím.

Bohužel nelze ani tím ještě uzavřít kapitolu o názvosloví leteckého práva. V meziministerské komisi, která připravuje po dobu nápadně dlouhou osnovu leteckého zákona, došlo v poslední době také k rozpravě o názvosloví a bylo při rovnosti hlasů rozhodnuto dirimujícím hlasem předsedy (bývalého vídeňského úředníka, jenž ovládá lépe názvosloví německé než české), že má být základním názvem »vzducholoď« (tedy právo vzducholoďní atd.) a ne »letadlo«.

Celá tato historie zdá se spíše pohádkou než skutečností — a přece byla tu uvedena pouhá fakta. Neslouží zajisté ke cti naší veřejné správě. Doufám, že prosté sdělení skutečného stavu věci učiní konec pasivní resistenci ministerstva veřejných prací proti odborně stanoveným názvům leteckého práva, a že se také někdo u nás najde, kdo by uvedenou meziministerskou komisi zachránil před spravedlivým soudem veřejnosti.

Správnému leteckému názvosloví měl by věnovati více pozornosti zejména náš denní tisk. Slova »let« — »letadlo« — »letec« tu sice již zdomácněla, ale neuzívá se jich důsledně. Stále se ještě mluví o »vzduchoplavbě« na místě o »letectví.«

Při této příležitosti chci se zmíniti ještě o názvech odvozených ze slova »vzduch«, jichž lze užití všude tam, kde je míněn prostor. Vedle války pozemní a námořní známe již válku vzduchovou. Mluvíme také o vzduchové dopravě, nebo o vzduchových liniích. Zdá se mi, že není dobře užívati v těchto názvech tvaru »vzdušný« na místě »vzduchový«, protože »vzdušný« značí spíše vlastnost (= jako vzduch) než prostor.

Naše letecká správa.

Letectví, a to jak vojenské, tak civilní, má pro naši republiku zcela mimořádný význam. To si často uvědomujeme a často opakujeme. Zdálo by se, že tomu odpovídá také naše letecká administrativa — že byla vybudována co nejúčelněji, že je vedena zdatnými odborníky a tak, aby co nejlépe byly opatřeny zájmy státní. Snad je tomu tak, pokud jde o stránku technickou (toho nemohu posouditi), ale pravý opak shledáváme,